

Bewaar het Pand

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen

MEDITATIE

Is Gods Woord voor u tot bekering?

Als hij zaaide, viel het ene bij de weg en werd vertreden, en de vogelen des hemels aten dat op. Lukas 8:5b

Het beeld, dat de Heere Jezus Christus gebruikt, is sprekend. Gerst en tarwe werden met de hand gezaaid – met een brede zwaai. Het maakte groot verschil hoe het zaad terecht kwam. Niet alle zaad viel in goede aarde. Dwars over die akker liep een paadje. Vele voetstappen hadden de grond keihard gemaakt. En nu viel een deel van het kostbare zaad op het pad. Die gerst/tarwe kon onmogelijk in de aarde dringen. Het zaaigraan werd vertrapt! Of de vogelen des hemels pikten het op. Weg is weg. De meeste medelanders gaan de kerk voorbij, zelfs in Meerkkerk, Leerdam, Vianen, Utrecht. De één spot ermee; een ander haalt zijn schouders op. Een derde besteedt er helemaal geen aandacht aan. Er zijn nog wel wat mensen die op zondag naar de kerk gaan. Daar wordt het zaad gestrooid: het Woord wordt gepreikt. Het zaad dat bij de weg valt en vertreden wordt, is het beeld van degenen die horen. Maar daarna komt de duivel en neemt het Woord uit hun hart weg, zodat ze niet geloven en niet voor eeuwig behouden worden. Hebben deze mensen het niet gehoord? Ze hebben het wel gehoord, maar ze hebben het niet verstaan. Daar zit het op vast.

In de prediking gaat het over bekering; over vergeving van zonden; over een nieuw leven; over de Heere Jezus Christus en over de Heilige Geest. Maar als we het niet verstaan.... Als we alleen denken aan onze eigen zaken. Of aan andere dingen. Dan hebben wij geen bekering nodig en dan hebben wij de Zaligmaker niet nodig. Zo zijn er velen buiten de kerken en zo zijn er velen in de kerken. De Heere God heeft het Woord wel in hun hart laten zaaien. Maar ze nemen het Woord niet in zich op. Het Woord

van God vindt geen blijvende plaats in hun hart. Zoals het zaad, dat door de vogels weggepikt wordt, zo wordt het Woord uit het hart van zulke hoorders weggenomen door de duivel, zodat ze niet geloven en zalig worden. Ze hebben geen smaak in het gehoorde. Dat is heel erg als het bij ons zo is!

Sommige mensen zijn zo hard als de weg die over de akker loopt. Er kan niet zo lieflijk genodigd worden, dat zij geraakt worden. En er kan niet zo ernstig gewaarschuwd worden dat zij opgeschrikt worden. Als ons hart zo hard is, dan blijft het zaad van de Evangelie-prediking bovenop liggen en het is voor de vogels een klein kunstje om het weg te pikken. U zegt: "Maar ik kom naar de kerk." Het is goed. Maar het is niet genoeg! Verstaat u het Woord? Draagt het vrucht in uw hart? Anders zijn we vergeetachtige hoorders en het is voor de duivel een klein kunstje om het gehoorde uit uw hart weg te nemen. Hoe leven we naar de zondag toe? En komen we biddend naar de kerk? Denken we voldoende over het gepreikte Woord na en vooral: zijn we *biddend* ermee bezig?

Hoe gaat het uit de kerk? Er wordt gepraat over allerlei zaken en het Woord is weg! Is het niet zo?!

Denk er wel om: het is heel belangrijk het Woord van God te horen. Eenmaal moeten wij verantwoording afleggen, jongens en meisjes, mannen en vrouwen. Dan zal de Heere God vragen: "Wat hebt u met de prediking gedaan?" Zijn we tot verootmoediging gekomen? Hebben we onze knieën gebogen?

'k Bekend, o Heer', aan u oprecht mijn zonden;

'k Verborg geen kwaad, dat in mij werd gevonden;

Maar ik beleed, na ernstig overleg,

Mijn boze daân, Gij naamt die gunstig weg.

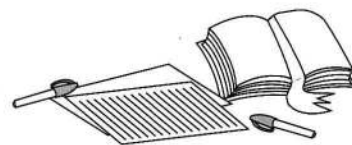
Zijn we tot bekering gekomen? Als

het zaad van het Woord nog geen vrucht droeg in ons hart, dan kunnen wij niet God de schuld geven. De Zaligmaker zei: "Hoe menigmaal heb ik uw kinderen willen bijeenvergaderen, gelijkwijs een hen haar kiekens onder de vleugelen vergadert; en gijlieden hebt niet gewild." Hij heeft geweend over de mensen die zich niet bekeerden: "Och, of gij ook beken-det, ook nog in deze uw dag, hetgeen tot uw vrede dient!" Luisteren we naar Zijn stem?

Zijn we met God verzoend? En verstaan wij het Woord van de Heere? Wij kunnen het zaad niet laten ontkiemen, maar de Heere kan het. En Hij wil het ook. Harde harten verbreekt Hij.

Een *stenen* hart – als daar het bloed van Christus in drupt, dan gebeurt er een groot wonder. Het bloed van Christus hebben wij nodig en de dauw van de Heilige Geest. Dan wordt uw zondaarshart vruchtbaar. Laten wij de Heere ernstig smeken om die genade.

H. van der Ham

VAN DE REDACTIE

Inhoud

In deze aflevering van ons blad hebben we een meditatie geplaatst over Lukas 8:5b van ds. H. van der Ham. Ds. M.C. Tanis schrijft een tweede artikel over prof. J.J. van der Schuit getiteld: "Band aan het verleden." Ds. P. den Butter schrijft verder over de Filippienzenbrief. Over de Generale Synode die dit jaar wordt gehouden schrijft ds. M.J. Kater. Ds. P. van Zonneveld schrijft een brief aan ouders. Ds. J.M.J. Kieviet vervolgt zijn

serie over "Gods beloften". Zelf schrijven we een artikel naar aanleiding van het boek "Trouw aan Israël". Een persbericht is opgenomen over de promotie van drs. A. Baars D.V. 25 oktober 2004. Tevens zijn twee persberichten van het LCJ opgenomen.

Ds. P. van Zonneveld

Na een periode van anderhalf jaar mocht ds. P. van Zonneveld voor het eerst het Woord Gods in de prediking weer uitdragen. Het heeft er lang naar uitgezien dat dit nooit meer zou plaatsvinden. Maar de Heere heeft het wonderlijk wel gemaakt. We hopen van harte dat het ds. Van Zonneveld gegeven mag worden dat hij nog enige tijd de kerken zal mogen dienen in de prediking en dat hij ook nog zijn krachten zal mogen blijven geven aan ons blad.

Dit blad is een uitgave van de stichting Bewaar het Pand te Meerkkerk. Verschijnt eens in de veertien dagen

COMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. P. den Butter en Ds. A. van Heteren en Ds. J.M.J. Kieviet

ADRES VAN DE REDAKTIE:

Kopij voor het volgende nummer van "Bewaar het Pand" zenden naar:

Ds. A. van Heteren, Vlaak 10, 8321 RV Urk, tel. 0527-688978

ADMINISTRATIE:

P.J. Boers, Bergstoep 46C, 2959 AC Streefkerk. Telefoon: 0184-669116. Fax: 084-2220131.

Email: pand@solcon.nl

Girorek. 70.43.50 t.n.v. Stichting Bewaar het Pand te Streefkerk.

Abonnementsprijs € 7,- per jaar.

Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 6 dollar per jaar. Advertenties € 0,35 per mm met een kolombreedte van 6 cm. Bij kontrakt korting.

ISSN nummer: 0166 - 4646

Dit tijdschrift wordt ten behoeve van iedereen die niet op de gebruikelijke manier kan lezen uitgegeven op groot-letter of via de Electronische Postbus. Informatie en opgave: CBB, Christelijk Bibliotheek voor Blinden en Slechtzienden, Postbus 131, 3850 AC Ermelo, tel. 0341-551014.

Toogdag GBS

De Gereformeerde Bijbelstichting (GBS) belegt op D.V. zaterdag 16 oktober a.s. de 39ste toogdag. Plaats van samenkomst is de Rehoboth-kerk aan de Nairacstraat te Barneveld. De vlakbij gelegen Veluwehal zal worden gebruikt als overblijfruimte tussen de morgen- en middagsamenkomst.

Zending

Drs. J. van 't Spijker zal dit jaar voor goed terugkeren vanuit Mozambique

PAULUS EN DE FILIPPENZEN - 50

Voorts broeders, al wat waarachtig is, al wat eerlijk is, al wat rechtvaardig is, al wat rein is, al wat liefelijk is, al wat wel luidt, zo er enige deugd is en zo er enige lof is, bedenkt dat; hetgeen gij ook geleerd en ontvangen en gehoord en in mij gezien hebt, doet dat; en de God des vredes zal met u zijn (Fil. 4:8,9).

Paulus heeft nog een paar dringende adviezen voor de Filippenzen. Hij geeft ze zelfs in de vorm van geboden. Met het geven daarvan maakt maakt hij zijn onderwijs compleet. Deze adviezen hebben te maken met de manier van denken en doen van de lezers van de brief en ze laten zien dat onze gedachten en onze levensstijl alles met elkaar te maken hebben. Juiste gedachten leiden ons tot juiste daden. Anders gezegd: Juiste daden vloeien voort uit juiste gedachten. Daarom zijn de twee sleutelwoorden in de tekst de woorden 'bedenkt' (vs. 8) en 'doet' (vs. 9).

Met 'bedenken' bedoelt Paulus: rekenen met, aandacht geven aan, nadenken over. Hij wil zeggen, dat we door denken ons goed moeten realiseren wat we zien en horen en hoe we ons daardoor laten beïnvloeden. En dan zegt Paulus dit op een manier, die aan geeft dat we dit constant moeten doen, altijd door. Met 'doen' bedoelt hij: in praktijk brengen. Niet alleen geloven, maar wat we geloven ook in daden omzetten. En ook dat dient constant te gebeuren, zonder onderbreking.

Wat bedacht moet worden

Als Paulus dat gaat uitleggen wijst hij allereerst op zes speciale deugden en dan vat hij daarna wat hij gezegd heeft samen in twee meer algemene aanduidingen.

naar Nederland. Ter gelegenheid van de Synode zijn er gasten uit Indonesië en Zuid-Afrika in Nederland.

Verschijsning volgende nr.

Het volgende nummer van ons blad zal D.V. donderdag 21 oktober verschijnen, dus over twee weken. Kopij graag binnen de donderdag een week voor de verschijningsdatum. Bij voorbaat hartelijk dank voor uw medewerking.

AvH

Bedacht moet worden wat waarachtig is. Dat is: betrouwbaar. Daarbij kan natuurlijk in de eerste plaats gedacht worden aan Gods Woord. Dat is immers de Waarheid. Dat Woord beslist ook over wat echt is en wat niet. Maar daarnaast kan ook gedacht worden aan ons eigen gedrag. Wat is daarin waarachtig? Ja, wat is dat? Dan komen we uit bij de waarheid spreken en in de waarheid leven, zoals we dat vinden in Ef. 4:25: *Daarom legt af de leugen en spreekt de waarheid, een iegelijk met zijn naaste.* Het tegengestelde van dit waarachtige en betrouwbare is de leugen. Van de leugen is de wereld vol, maar daar mag een christen geen deel aan hebben.

Verder dient bedacht te worden wat eerlijk is. Op andere plaatsen wordt ditzelfde woord vertaald met *eerbaar*. Bijvoorbeeld in 1 Tim. 2:2: *opdat we een gerust en stil leven leiden mogen in alle godzaligheid en eerbaarheid.* Het tegengestelde is: gekkernij, zondige luchthartigheid. En dat laatste is ook weer een houding die we volop aantreffen in de wereld. Overal wordt de gek mee gehouden; alles wordt als een grap beschouwd. Zelfs de heilige dingen. Maar laat de christen daar zich ver van houden. Laat een bepaalde mate van waardigheid en soberheid uitkomen in de levenspraktijk. Nee, dat wil geenszins zeggen dat een christen altijd maar een zuur gezicht moet zetten en nooit mag lachen. Dat is een caricatuur! Maar laat wel de eerbaarheid in het oog gehouden worden.

Ook moet worden bedacht wat rechtvaardig is. Rechtvaardig is datgene wat overeenkomt met Gods maatstaven van goed en kwaad. God stelt

eisen aan ons leven en daaraan te beantwoorden maakt een mens rechtvaardig. Zo ook in de relatie tot mensen, bijvoorbeeld de overheid. Daar wijst ook de Heere Jezus op als Hij zegt, dat we de keizer moeten geven wat des keizers is. En dat stelt Hij naast de plicht om Gode te geven wat Gods is. Het is een vorm van onrechtvaardigheid als we de normen die de Heere gegeven heeft onthouden.

Paulus dringt er ook nog op aan om te bedenken wat rein is. Wat rein is, is vrij van besmetting. Zo is God Zelf rein (1 Joh. 3:3). In Hem is licht en gans geen duisternis (1 Joh. 1:5). Rein is ook wat onbezoedeld is. In 2 Cor. 11:2 zegt Paulus dat het zijn streven is om de gemeente als 'een reine maagd' aan Christus voor te stellen. Maar die gemeente leeft wel temidden van de wereld en de wereld is een haard van besmetting en vervuiling. Hoe ontkomen we dan aan onreinheid? Het zal dan ook zaak zijn om voorzichtig te wandelen en steeds maar weer te bedenken wat rein is.

Ook wat liefelijk is dient bedacht te worden. Eigenlijk is bedoeld: wat liefde opwekt en tot liefde dringt. Paulus wil zeggen: Bedenkt die dingen die beminnswaardig zijn en die een mens als vanzelf tot liefde nopen, zoals de liefdegeur van Psalm 133. Deze aansporing gaat uit van het feit, dat een mens niet alles mooi kan en mag vinden. Er zijn toch ook foelijken dingen. Wat is nu echt liefelijk? Dat wat wederliefde opwekt. Aan iemand werd eens gevraagd: Waarom houden alle mensen van je? Zij antwoordde: Het kon wel eens zijn doordat ik van alle mensen houd.

In het rijtje van zes deugden staat ook nog wat wel luidt. Dat is: wat lof verdient, wat bewonderenswaardig is. Dus niet het gesjoemel van het altijd maar weer van twee walletjes willen eten en van het sluiten van onzalige compromissen. Niet aan bepaalde verkeerde dingen toegeven om zo niet uit de gunst van mensen te raken of om die gunst juist te verkrijgen.

Mocht met het genoemde nog niet alles zijn aangeduid dan vat Paulus wat hij heeft willen zeggen nog eens samen door twee dingen meer in het algemeen te noemen. Zo *er enige deugd is en zo er enige lof is*. Dus dingen die deugdzaam zijn en dingen die lof verdienen. Dat zijn de dingen waar

we in onze geest mee bezig moeten zijn.

Letten we er ook nog op, dat Paulus de Filippenzen wil doordringen van het allesomvattende van deze adviezen. Hij gebruikt steeds weer hetzelfde woord. Steeds weer als hij een nieuwe christelijke deugd gaat noemen zegt hij: al wat. Hij zegt niet: *Al wat waarachtig is en eerlijk en rechtvaardig, enz.* Dat had hij uiteraard ook kunnen doen. Maar hij voegt steeds weer dit 'al wat' in, om op deze manier de lezers er des te meer van te overtuigen dat wat hij bedoelt alomvattend is.

Wat gedaan moet worden

In vs. 9 duidt Paulus aan wat vervolgens ook gedaan moet worden. Daarbij maakt hij dan onderscheid tussen enerzijds de dingen die ze geleerd en ontvangen hebben en anderzijds de dingen die ze gehoord en gezien hebben. Geleerd en ontvangen - van wie? Van Paulus zelf. En gehoord en gezien - van wie? Alweer van Paulus zelf.

Paulus komt dus terug op wat hij hen verteld heeft. Op de dingen waarin hij hen heeft onderwezen toen hij bij hen was. Laten ze die dingen toch nooit vergeten. Integendeel, laten ze die in praktijk brengen.

Vervolgens wijst hij op zichzelf als voorbeeld. Nee, hij doet dat niet omdat hij van mening is dat hij een volmaakt mens is. Wat we lezen in 3:12 laat het ons wel anders weten. *Niet dat ik alrede volmaakt ben.* Maar ondanks eigen onvolmaaktheid mag Paulus door genade toch zeggen, dat hij in zijn levensgedrag voor andere gelovigen een voorbeeld heeft mogen zijn. Die innerlijke overtuiging - en het is beslist geen grootspraak of bewijs van zelfoverschatting! - doet hem aan de Thessalonicenzen schrijven dat hij bij hen heilig en rechtvaardig en onberispelijk geweest is. Trouwens, ook de Filippenzen heeft hij hier al aan herinnerd toen hij in 3:17 nadrukkelijk zichzelf een voorbeeld noemde. Wat Paulus de mensen voorhield, bleek in zijn eigen leven praktijk te zijn. Bij hem stemden woord en wandel geheel met elkaar overeen.

Belofte

Paulus sluit deze aansporingen af met een belofte. Immers, als de Filippen-

zen de genoemde dingen in praktijk mogen brengen, zullen ze de gemeenschap met de Heere ervaren. Sprak de apostel in vs. 7 nog van de 'vrede Gods' als een gave van de Heere, nu gaat hij verder. Nu spreekt hij niet meer over de vrede als gave, maar over God, die de vrede Zelf is. De vrede die Hij geeft komt uit Hemzelf op. Hij kan die geven op grond van het verzoenend werk van de Heere Jezus. In Zijn bloed ligt de grond voor wat God aan onwaardige zondaars geeft.

Zij die leven mogen op de wijze die Paulus hier heeft aangegeven mogen de waarheid van de belofte ondervinden: *de God des vredes zal met u zijn*. God geeft aan zo'n leven Zijn goddelijke goedkeuring. Daar mag gemeenschap met God beleefd worden en zo daalt ook de vrede Gods af in het hart. Het geweten veroordeelt dan niet meer. De duivel kan geen kwaad meer doen. Is er iets dat begeerlijker is dan dit?

U hebt intussen al wel begrepen, dat we in dit alles een aanwijzing hebben om te weten hoe wij er zelf voor staan. Is hiermee ons leven getypeerd? Als we deze toetssteen aanleggen, wat moet dan de conclusie zijn? Waar gaat ons hart naar uit? Wat heeft de meeste invloed in ons leven?

Ik trek uit het bovenstaande een aantal conclusies.

Laat uw geest niet bezig zijn met het kwaad

De Bijbel is realistisch genoeg om te zeggen dat het kwaad overal is. In de wereld, die er vol van is (2:15). In de kerk, waar dwaalleer is en een onchristelijke levenswandel (3:2;8,19). Maar ook in het menselijk hart. Zelfs in het hart van Gods kinderen, waar zonden zijn overgebleven. Het kwaad is er dus en het is overal. En het is onvermijdelijk dat we ermee in aanraking komen.

Maar dat betekent niet dat we onze geest er nu aan zouden moeten bloot stellen. Soms kan het bijna niet anders. Bijvoorbeeld in bepaalde werkkringen. Maar vaak kan het wel anders. We hoeven het kwaad niet naar ons toe te halen. Niet door wat we lezen of bekijken of horen en bespreken. Denk bijvoorbeeld maar aan 1 Cor. 15:33: *Kwade samenspre-*

kingen bederven goede zeden. Ik kan ook verwijzen naar 1 Joh. 2:15-17. Langs allerlei kanalen komt zoveel zonde onze geest binnen. En de zonde in ons - ook de overgebleven zonde bij Gods kinderen - werkt als een magneet, die ander kwaad aantrekt. Heb daar erg in en schuw dat kwaad.

Onze geest moeten we dus niet bloot stellen aan de invloeden van het kwaad. Maar ook dienen we er tegen te waken, dat onze geest altijd weer bezig is met kwade dingen. Er is onrecht om ons heen; er is kwaad allerwege. In de politiek deugt heel veel niet. In de kerk zijn ook dingen die voor God niet kunnen bestaan. In ons eigen leven is ook veel dat anders moest zijn. Die dingen zijn er en we ontkomen er niet aan dat te constateren. Maar toch moeten we er maar niet altijd mee bezig zijn. Er zijn andere dingen; dingen die nuttiger zijn en meer opbouwend. Bedenkt die voor al!

Volg christelijke deugden na

De vraag wordt vaak gesteld, zowel door jongeren als door ouderen: Wat zit hier of daar voor kwaad in? Vaak is daarbij de achtergrond dat we ons dingen willen toestaan, waarvan we op de een of andere manier aanvoelen dat er iets dubieus aan is. Paulus wil ons hier echter leren om een andere vraag te stellen: Wat is er voor goeds in? Een christen is niet iemand die altijd maar weer langs de rand van de afgrond moet gaan om er dan nog net niet in te vallen. Laat hij liever ver bij die rand vandaan blijven! Christus is immers niet voor Zijn volk gestorven opdat zij kwade werken zouden vermijden, maar opdat zij ijverig zouden zijn in goede werken (Ef. 5:25vv; Tit. 2:14). Geeft God de Zijnen niet een hart dat naar heiligheid staat?

De vraag die we stellen moet zijn: Wat zit er in, waardoor ik meer betrouwbaar kan worden? En meer rechtvaardig? En meer rein? Pas dat nu toe op alle levensterreinen. Wat we lezen, waar we naar luisteren, wat we bespreken - wat is er eerbaar en aanbevelenswaardig in; wat is er in dat me dichter bij een leven met de Heere brengt?

Er is geen andere conclusie mogelijk dan dat we onze geest maar veel moeten open stellen voor Gods Woord. Mediteer veel over het leven van Christus; in Hem zijn al de

genoemde deugden zichtbaar. En door Zijn genade zijn vele ervan ook zichtbaar gemaakt in het leven van de heiligen. Mensen waar we erg in moeten hebben. Het gaat om de

IMPRESSIES UIT NUNSPEET

"...op hoge toon, met psalmen prijzen".

Dat klonk aan het begin van de eerste vergaderweek uit de mond van de afgevaardigden van de generale synode 2004. De preses las deze Psalm waarin de woorden staan: "De HEERE zal het voor mij voleinden". En daarin ligt ook de enige verwachting voor Gods kerk. Maar als niet tegelijkertijd gesmeekt wordt: "en laat niet varen de werken Uwer handen" dan hebben we het eerste nog nooit goed begrepen.

De komende nummers wil ik enkele indrukken doorgeven vanuit de generale synode, daarom ook onder het kopje 'impressies'. Het gaat dus niet om een soort mini -acta, een verslag dat de vergaderingen op de voet volgt. Het gaat om een aantal hoofdlijnen. Het gaat bij deze impressies echter niet allereerst om persoonlijke indrukken, al geeft de titel wel de ruimte om daar af en toe wat van weer te geven naast de feitelijke gegevens. Nog één opmerking vooraf. Als ik dit eerste stukje schrijf dan is nog maar net de tweede vergaderdag afgesloten en zijn er nog zaken waarover nog verder moet worden gesproken. Daarom zal ik hier en daar nog pas op de plaats moeten maken.

Theologische Universiteit (TUA)

Zoals gebruikelijk kregen de zaken van en rond onze Theologische Universiteit ruime aandacht. Waar veel over gesproken is, maar waar de commissie die het rapport van het curatorium in handen heeft nog een keer op terug moet komen, is het instellen van een commissie van beroep. Daar zou een student een beroep op moeten kunnen doen als hij geen toestemming krijgt om te preken (het preekconsent) of dat hem afgenomen wordt, als hij niet beroepbaar gesteld wordt of dat hem zijn admissiale status ontnomen wordt. Dat zijn uiteraard heel ingrijpende beslissingen. Maar de vergadering betwijfelt het vooralsnog of dit wel een goede weg is. Het curatorium neemt immers beslissingen nadat ze

goede leer, maar ook om het goede voorbeeld.

P. den Butter

iemand gedurende een langere tijd hebben leren kennen. Een dergelijke commissie van beroep kan niet anders dan op vrij korte termijn een beslissing nemen. Uiteraard komt een en ander voort uit de tijd waarin we leven. Dergelijke commissies zijn geen vreemde eend in de bijt aan instellingen zoals de TUA. Dat het curatorium aangeeft dat ze open staat om op deze manier ook gecheckt te willen worden bij ingrijpende beslissingen, is te waarderen. Maar of het voor het welzijn van de student - en dan met name het geestelijke welzijn - goed is, blijft de vraag.

Er wordt veel begeleiding gegeven aan de studenten. In dat verband sprak iemand zelfs dat we op moeten gaan passen voor een 'aai-en kneedcultuur'. Je kunt immers iemand zo in de watten leggen dat het niet meer vormend is. Wel mogen we dankbaar zijn voor de persoonlijke aandacht en begeleiding die studenten ontvangen.

Waar niet veel over gesproken is, maar waar we als kerken wel heel dankbaar voor mogen zijn, is het feit dat de huisvestingsproblematiek opgelost kan worden. Achter het huidige gebouw ligt het kerkgebouw van het Apostolisch Genootschap en dat kan worden aangekocht. Verder hebt u inmiddels uit de pers begrepen dat prof. dr. J.W. Maris nog hoogleraar blijft in de dogmatische vakken tot aan de synode van 2007, ondanks dat hij in 2006 zijn emeritaatsgerechtigde leeftijd hoopt te bereiken. Het heeft er mee te maken dat een opvolger - volgens de huidige eisen - niet gevonden kon worden langs een vorige synode vastgestelde procedure voor de benoeming van een hoogleraar. Er wordt uitgezien naar de promotie van drs. A. Baars, zodat hij ook binnen het college van hoogleraren zijn plaats kan innemen. Iets waar door velen naar uitgezien is, maar ik denk toch het meest door hemzelf.

Over het *Studiefonds* moet eerst nog eens verder nagedacht worden. Het is destijds weer ingesteld, omdat er

broeders kwamen met een 'late roeping', die geen recht meer hadden op de gewone studiefinanciering. Het heeft een poosje een bloeitijd gehad, maar in 1998 werd de regelgeving zo aangescherpt dat er nu niemand meer is die er aanspraak op kan maken. Het geld is er, studenten die het financieel niet breed hebben, zijn er wellicht ook wel. De voorzitter van de deputaten die dit fonds beheren gaf aan dat de synodes in dit opzicht een zig-zag koers hebben gevaren. Er wordt nu naar gekeken hoe een en ander weer werkbaar kan worden. Ik denk zeker voor de ouderen onder ons ook wel van belang, omdat juist zij altijd met liefde ook geld hebben afgedragen ten behoeve van dit fonds.

Wat we zingen...

Naast enkele kleinere rapporten kreeg de eerste dag verder vooral art. 69 K.O. de aandacht. U weet dat dit artikel in de kerkorde gaat over wat we als kerken afgesproken hebben te zingen. U weet ook dat een heel aantal kerken zich er niet aan houden. In 1998 is door het moderamen van de toenmalige synode een voorstel gedaan om toch nog een keer een poging te doen om uit de impasse te komen. Welnu, deputaten Eredienst hadden de opdracht gekregen om liederen te selecteren, maar ook onderzoek te doen naar de bereidwilligheid van kerkenraden om zich aan zo'n selectie geestelijke liederen te houden. Op grond van de uitslag van die enquête hebben ze daarvan afgezien. Te veel kerkenraden gaven aan daar niets in te zien. Ik geef nu verder enkele citaten uit het commissierapport, zodat u kunt zien langs welke weg er tot een besluit gekomen wordt. Een besluit dat nog van enkele kanttekeningen is voorzien, maar in grote lijnen wel een bepaalde kant op gaat.

Als commissie willen we een uiterste poging doen om uit de al jarenlang voortbestaande impasse te komen.

Aan de ene kant willen we de lijn met de Dordtse Kerkorde vasthouden en recht doen aan een groot deel van de gereformeerde traditie - die ons lief is- waarin geen vrije liederen werden en worden gezongen. Daartoe rekenen we ook onze eigen kerkelijke geschiedenis. De 'gezangenkwestie' uit de 19^e eeuw moge dan een andere achtergrond hebben, maar functioneert toch altijd nog als een baken in zee. Het zingen van de

Psalmen heeft een onvervangbare waarde. In dit verband wijzen we de vergadering nadrukkelijk nog een keer op wat destijds verwoord is ten aanzien van het verband tussen prediking en het zingen van de psalmen: een goede prediking bevordert de liefde tot de Psalmen (Acta 1983, p.227). Zij dienen ook echt prioriteit te behouden en daarop dienen we ook toe te zien.

Langs deze lijn zouden we willen voorstellen de tekst van art. 69 K.O. te laten staan. Dáár staat langs welke lijn de synode besloten heeft en waaraan de kerken zijn gehouden. Zo hoeft ook een kerkenraad niet in moeilijkheden te komen in een gemeente waar altijd wel een paar mensen zijn die ook graag gezongen zouden willen zingen.

Tegelijkertijd dienen we eerlijk uit te spreken dat in deze zaak de Schrift en de gereformeerde confessie niet direct in het geding is. Hoewel het waar is dat broeders met hun gemeenten in het verleden vooruit zijn gelopen en zo 'uit de pas' zijn geraakt, is het aan de andere kant waar dat maar zeer ten dele geprobeerd is om deze ontwikkeling tegen te gaan. Zou het ook niet kunnen zijn dat we meer over elkaar hebben gesproken dan met elkaar als we de lijn uit het verleden juist vast wilden houden? Dat er omgekeerd ook een stuk vrijheid geclaimd is, die schade heeft gedaan aan de eenheid van de kerken? Daarbij werd een beroep gedaan op de eenheid binnen de gemeente.

Ondertussen spreken we nauwelijks meer elkaar aan op wat we zingen. En is dat juist? Om het slechts te gedo-

TROUW AAN ISRAEL (6)

De geschiedenis van het chiliasme

De middeleeuwen

In de middeleeuwen komt het chiliasme alleen bij sekten voor. Sekten legden terecht de vinger bij dwalingen van een geesteloze kerk, maar ze vervielen zelf tot onschrijftuurlijke uitwassen. Bloedige vervolgingen deden hen verwachten dat het einde van deze bedeling nabij was. Men kon niet langer geloven in het duizendjarige rijk te leven, men verwachtte dat dit rijk spoedig zou aanbreken. De paus werd gezien als de antichrist, Rome als Babylon en de komst van Christus zou hen ten onder doen gaan terwijl een heerlijke toekomst wachtte

gen? Ons lijkt een positieve insteek juister. Nu deze praktijk niet meer terug te draaien is, hebben we dan in ieder geval niet de taak elkaar er vanuit de Schrift en de belijdenis in op te scherpen dat wat we zingen ook werkelijk verantwoord is? Dat lijkt uw commissie het andere spoor. Dat we ook in de onderlinge ontmoeting met een zekere regelmaat elkaar daarop bevragen. En dan lijkt het uw commissie nuttig dat er duidelijke criteria worden opgesteld. Op z'n minst bestaat de indruk dat soms ook gewicht werd voor argumenten als: 'ze (de jongeren?) zingen het zo graag', 'het is erg populair/ het zingt zo lekker' enz. Dan wordt soms zelfs de indruk gewekt dat sommige liederen zelfs kerkenraden worden opgedrongen. Welnu, dan is het ook goed om enkele duidelijke criteria te hebben om gemeentelieden duidelijk te kunnen maken waarom we een dergelijk lied niet willen. Helaas zijn er ook wel symptomen dat kerkenraden zich te weinig bewust zijn van hun verantwoordelijkheid op dit punt.

Welnu, enkele hoofdlijnen daaruit leiden tot het voorstel van besluit. Maar daarover dan de volgende keer meer. Waar we in deze problematiek en bij andere gevoelig liggende zaken mee te maken hebben is de steeds groter wordende spanning tussen plaatselijke kerken en het landelijk kerkverband. Een symptoom van een geestelijk probleem, en daar is geen besluit in te nemen. Daar hebben we Gods Geest voor nodig. Dat zeggen we, maar is dat ook werkelijk zo?

M. J. Kater

voor de aanhangers van sekten die nu vervolgd werden. Door de vervolgingen van de zijde van de roomse kerk rees er een sterk verlangen naar de ondergang van de 'vrouw op het scharlakenrode beest' (Openb. 17), zoals de kerk werd gezien. Het kwam zelfs voor dat men kerken bestormde, beelden verwoestte om zich op deze wijze een weg te banen naar het komende vrede-rijk.

De Reformatie

De reformatoren hebben in de lijn van Augustinus steeds het chiliasme verworpen. Onder de wederdopers had

het chiliasme grote aanhang. In een brief aan de franse koning nam Calvijn duidelijk afstand van doperse gedachten. Calvijn zette in deze brief de gereformeerde leer uiteen, die wars is van alle revolutionaire gevoelens. Guido de Brès vraagt in een brief, die de Nederlandse Geloofsbelijdenis vergezelde, aan koning Philips II de gereformeerde leer niet te verwarren met de opvattingen van de staatsgevaarlijke wederdopers.

Calvijn verwerpt wel het chiliasme, maar niet de gedachte dat het Joodse volk tot bekering zal komen. Bij Romeinen 11:26 tekent hij aan: "Velen verstaan dit van het Joodse volk, even alsof Paulus zeide dat de religie nog onder hen opgericht zou worden gelijk tevoren. Maar onder de Naam Israël versta ik het ganse volk Gods, opdat de zin zij als volgt: Als de heidenen ingegaan zijn, zullen ook de Joden zich uit de afwijking tot de gehoorzaamheid des geloofs begeven, en alzo zal de zaligheid aan het ganse Israël Gods volbracht worden, dat uit beide volken moet verzameld worden; doch alzo dat de Joden de eerste plaats behouden, als de eerstgeborenen in het huisgezin Gods." Luther, Melancthon en Zwingli hebben ook het chiliasme verworpen.

De Nadere Reformatie

In het algemeen kunnen we zeggen dat de vertegenwoordigers van de Nadere Reformatie wel de bekering van het Joodse volk hebben verwacht, maar dat het chiliasme bij hen niet wordt aangetroffen. Zij bestreden het chiliasme. Zij verwierpen een toekomstig duizendjarig vrederijk en stelden dat de kerk tot het laatst toe strijdende kerk zou blijven. We lezen op blz. 191 van het boek 'Trouw aan Israël': "Ze achtten het wel mogelijk dat er een massale bekering van Joden zou plaatsvinden, en ook dat de kerk een bloeitijd tegemoet ging. Ze stelden het duizendjarig rijk overwegend in het verleden; anderen, zoals Koelman, stelden het in het heden; een enkeling, zoals Brakel, in de toekomst." Udemans zag het duizendjarig rijk als geestelijk en verwierp de aardse en vleselijke opvattingen van de chiliasten. Willem Teellinck ziet Openbaring 21 als een voorzegging van een aardse toekomst voor de kerk. Ook à Marck verwachtte een heerlijker staat van de kerk. W. à Brakel spreekt van de bekering van het Joodse volk en van een vrederijk van duizend jaren in de toekomst.

Maar hij gelooft niet in een tweeëlei wederkomst van Christus. Dat noemt hij een verzinsel van de 'chiliasten of duizendjarigen.' Brakel is geen aanhanger van het echte chiliasme. Van Openbaring 20 zegt hij bijvoorbeeld dat men de zaken in dit hoofdstuk niet letterlijk moet verstaan. Christus zal niet wederkomen aan het begin van de duizend jaren en de martelaren zullen niet lichamelijk opstaan. Er zullen nog veel onbekeerden in de kerk zijn en de gelovigen zullen net als voorheen ook sterven. Brakel verwachtte een geestelijk koninkrijk. Hij geloofde ook dat het Joodse volk zou terugkeren naar Palestina, maar niet dat de tempel herbouwd zou worden. Brakel riep ook op te bidden voor de bekering van de Joden. Door een heilig leven moeten de Joden tot jaloersheid verwekt worden. Het werk van de Messias dient hen gepredikt te worden. Ook Koelman denkt aan een heerlijke geestelijke toekomst voor de kerk.

Chiliasten in de 17^e eeuw

Onder de chiliasten in de 17^e eeuw treffen we grote verschillen aan. Men verwachtte een omkering van de bestaande orde soms door middel van revolutie. Sommigen wilden wapengeweld gebruiken, anderen niet. Zij namen een meer afwachtcende houding aan. Ds. J.C. Meeuse noemt zes kenmerken van de 'echte chiliasten', waarin zij verschillen van de puriteinen en van de mannen van de Nadere Reformatie:

Zij menen in een slotperiode te leven van een tijd, die een voorlopig karakter draagt. Met hen wordt de rij van Gods profeten besloten.

Zij onderscheiden zich in hun beschouwingen en in hun optreden van theologen van beroep en van de kerkelijke vroomheid door hun neiging tot radicalisme.

Zij verwachten het spoedig aanbreken van een geheel andersoortige tijd, wezenlijk onderscheiden van de voorafgaande tijd. Men zal dan van alle verdrukking bevrijd zijn, alle strijd zal gestreden en alle leed zal geleden zijn; er zal volkomen vrede zijn.

Zij verwachten een aards koninkrijk; sommigen hebben dit heel concreet getekend, zoals Antoinette de Bourignon, die schrijft: 'De wereld zal een onbegrijpelijke schoonheid hebben. De aarde zal geheel als kristal wezen. Het vuur zal zonder rook en hitte leven en warmte verlenen aan alle dingen. De lucht zal zachter

wezen zonder onweer. Het water zal verfrissen zonder vochtig te maken. Het menselijk lichaam zal geheel doorschijnend zijn, schitterender dan diamant.'

Zij geven hun toekomstverwachting een dermate zwaar accent, dat heel hun leven, en geschriften erdoor beheerst worden. Hylkema zegt, dat ze in bijna 'elk reformateursch geschrift wordt uitgesproken. Niet zelden vormen zij het thema van het geheel betoog.

Er is een sterke neiging om in finesses te treden, zowel wat betreft de berekeningen als ook ten aanzien van de toekomstige staat van de mensen in het vrederijk. Zo wist Antoinette de Bourignon precies te vertellen, dat met Christus ook de zielen van de aartsvaders op aarde zouden terugkeren, dat de aarde dan van kristal zou zijn, dat er geen onweer zou zijn, et cetera. Er was geen eenheid van gevoelen aangaande een eerste wederkomst van Christus. Er is een wereld van verschil tussen de aanhangers van het chiliasme en de mannen van de Nadere Reformatie. Het is dan ook onjuist de vertegenwoordigers van de Nadere Reformatie als chiliasten te betitelen.

De negentiende eeuw

In deze eeuw beleefde het chiliasme in Duitsland een opleving. In Engeland en Schotland bloeide de liefde voor het Joodse volk op. Er was sprake van een grote zendingsijver om hen te bekeren. Niet allen waren vrij van chiliastische gevoelens. In verschillende landen was er sprake van een kerkelijke opleving, het zogenaamde Reveil, waarbij het Joodse volk in de belangstelling kwam. In Duitsland spreekt F.W. Krummacher de hoop uit dat Israël spoedig zal hersteld worden en tot de God des verbonds wederkeren. In Nederland valt te denken aan personen als Bilderdijk, Da Costa en Cappadose. Da Costa meende dat Palestina weer door de tot bekering gekomen stammen van Israël bewoond zou worden en met een keur aan zegeningen overstort zou worden en tot middelpunt gesteld zou worden van het Koninkrijk Gods en van Christus over de gehele wereld. H.F. Kohlbrugge toonde zich afkerig van een toekomstig Koninkrijk van Christus in chiliastische zin en van het zogenaamde 'duizendjarig rijk'. Kohlbrugge stelde dat als duizend jaren letterlijk genomen moeten worden, je dan alles letterlijk moet

nemen. Hij leerde dat wie de zoete regering der genade kent in dat duizendjarig rijk leeft.

Oplevend chiliasme in de twintigste eeuw

In 1933 heb ik de Christelijke Gereformeerde Kerk en de leer van ds. A.M. Berkhof veroordeeld vanwege zijn chiliastische drijven. De opvattingen van ds. Berkhof en die van Johannes de Heer bleken volgens een boekje van ds. Dubois over deze zaak in grote mate overeen te stemmen. Het boekje verscheen in 1934 in Oud-

Beijerland onder de titel: 'Het heden-daagsche Chiliasme, wat het wil en waarheen het voert.' Joden kunnen net als heidenen alleen zalig worden door een waar geloof in Christus. In onze dagen vinden we het chiliasme terug bij diverse sekten. Darbisten, zevendedags adventisten en jehovah's getuigen verwachten een aards vrede-rijk. Echter alleen door persoonlijke bekering wacht een zalige toekomst. Zo alleen zal gedeeld worden in een goede toekomst die er is voor Gods Kerk op aarde.

A. van Heteren

VAN DER SCHUIT 2

Band aan het verleden.

Het verleden, zowel kerkelijk als persoonlijk kon van der Schuit niet verge-ten. Kerkelijk stond voor hem vast, dat de Christelijke Gereformeerde Kerk, naar haar grondslag en levensbeginsel beoordeeld, de enige wettige voortzetting van de kerk der afscheiding was. Dat wil niet zeggen dat hij andere kerken afschreef. Nimmer zag hij zijn kerk als de ene, ware kerk. Het confessionele, het principiële wat in de kerk werd bele-den en sprak trok hem bijzonder en beheerste hem. Dit heeft hij vanaf het begin gekend. Hij heeft daarin gezien de leiding en lering van de Heere. In dit verband zijn twee personen, spre-kende personen voor hem geworden. Hoe hij hen zag, had leren kennen en waarderen, heeft hij uitgesproken en beschreven. In het gedenkboek van de Theologische school te Apeldoorn, verschenen in 1954 staat van van der Schuit een artikel getiteld: Twee voor-beeldige ambtsdragers namelijk F.P.L.C. van Lingen en Johs. Wisse Czn. Wat in dit artikel staat heeft van-daag nog betekenis. Bij wie de Heere vreest spreekt dit. Want het gebeuren in 1892 is niet gekomen door gevoe-lens of door een bepaalde ligging, of dogmatisch gekibbel, maar om de Schrift en belijdenis. Wanneer het nu over genoemde predikanten gaat, waren bij hun daad tot inzet van voortzetting van de kerken hoofd en hart betrokken. Schrijvend over beide predikanten heeft van der Schuit het eerst over van Lingen en daarna over Wisse. Van der Schuit zegt over deze volgorde: dat ik eerst de naam van Lingen heb genoemd ligt in niets anders dan dat wij in hem niet de meerdere zien, maar wel de oudere.

Uit het dagboek van een Leraar, geschreven door van Lingen, heeft van der Schuit in zijn artikel het een en ander geplaatst. Werkelijkheden die uitmonden in de soevereine gena-de van de Heere. Van Lingen was nog geen jaar oud, toen zijn vader stierf. De stervende vader, beval dat men zijn zoon naar hem moest brengen. Vader legde toen zijn hand op het hoofd van zijn zoon en zei: word een dienaar Gods. Na deze woorden stierf hij. Zo waren er meer, die profe-tische gedachten hadden omtrent de toekomst van van Lingen. Echter hoe ging het. Bedeeld met een goed ver-stand en helder inzicht ging de weg naar de Leidse Universiteit, maar daar kwam het tot een breken met de gereformeerde theologie en de waarheid naar Gods Woord. De heiligste leerstukken werden door hem geloo-chend en als modern predikant vestigde hij zich te Hoensbroek. Gelukkig was hij niet. Van Lingen schrijft: ik was ongelukkiger dan iemand ver-moedde. Ik had zo was het mij niet alleen God verloren, maar ook het moederhart. Maar de Heere is hem te sterk geworden. Van Lingen werd zondaar voor God en onder God. door het overtuigende werk van de Heilige Geest. De Heere heeft de belijdende boetvaardige zondaar tot heilslicht willen brengen. En als Paulus in Zijn dienst willen plaatsen. Met nadruk werd door hem gezegd: ik niets, Hij alles. Ik de voornaamste der zondaren maar mij is barmhartigheid geschied. Dit was van Lingens belijde-nis in de laatste periode van zijn leven. Van der Schuit voegt er aan toe: wie door de God der waarheid wordt bekeerd, wordt niet alleen door de

Waarheid, maar ook naar de Waarheid bekeerd. Een Schuitiaanse uitdrukking, maar waar. Verstaan we het?

Wanneer het over Wisse gaat, dan was hij een ander persoon dan van Lingen. In aanleg, in gaven en in optreden, maar geleerd, geleid door de Heere en gedreven door de Geest van de Heere. In zijn kinderjaren wilde de Heere in hem werken. De nood-zaak van wedergeboorte en bekering ging in hem leven en de lust ontstond om de Heere te kennen te dienen en te vrezen. Wisse schrijft: op mensen die God vreesden, gevoelde ik een bij-zondere betrekking. Die zag ik met grote jaloersheid aan. Ik las en zocht overall naar kenmerken van genade om toch te weten of ik gered was ja dan nee. Ik heb wat afgeworsteld tot het de Heere behaagde mij door Zijn Geest en Woord nader te onderwij-zen. En toen ik kennelijk de trekken-de liefde des Vaders in mij gewaar werd en tot gelovige omhelzing kwam van Christus Die ik in Zijn pro-fetisch, in Zijn hogepriesterlijk en in Zijn koninklijk ambt nodig had en mij aan Hem mocht kwijt worden, toen is in mij recht duidelijk geworden wat het zegt als Paulus spreekt van Christus, Die uw leven is. Geroepen en gedreven door de Heere heeft Wisse gestaan in het ambt van die-naar des Woords. Het Bijbelwoord: wij weten niet wat we doen zullen, maar onze ogen zijn op U, 2 Kron. 20:12, is Wisse's levensinhoud en levenskracht geweest. Het heeft heel zijn positie beïnvloed. Ook in het jaar 1892. Toen de stap gedaan moest worden in 1892 stond hij niet alleen. De Heere was met hem en van Lingen werd zijn geestverwant. Als David en Jonathan gingen zij leven. Voor de dienst van de Heere. Voor de kerk en theologische school. In de strijd ging het om Gods Waarheid, Gods Verbond, om de gereformeerde belij-den en gereformeerde levensstijl. Van beide schrijft van der Schuit: ik heb het grote voorrecht gehad deze beiden niet alleen op mijn levenspad te hebben ontmoet, maar als gidsen op mijn weg te hebben mogen vol-gen. Zij zijn voor mij geweest een lich-tend spoor dat mij in de verwarring van mijn leven en mijn denken en mijn zoeken en mijn tasten tot een eeuwige zegen is geworden. Met grote en dankbare piëteit verrijzen zij voor mijn geest. Wanneer het ging over de opleiding tot dienaren des Woords stond voor van Lingen en

Wisse de genade en de vreze des Heeren voor de wetenschap. In 2004 mag dit niet voorbij gezien worden. De bloei van de Universiteit moet niet voorop bestaan in wetenschappelijke resultaten, maar in de beleving, de uitstraling van de vreze des Heeren in woord en daad. Deze innerlijke rijkdom moet gepaard gaan met wetenschappelijke vorming. Voor studenten en predikanten schrijft van der Schuit: hoe zal men ooit een gezalfde des Heeren kunnen wezen, hoe zal men

ooit iets van de geur des levens in Christus, van de verborgen gemeenschap met God, de wierook kunnen zijn die op het altaar der Woordbediening heeft te branden, als niet iets van de innerlijke zalving des Heiligen Geestes wordt gekend? Waarvan akte in 2004. Het is de Waarheid Gods! Kunnen wij daarop aangesproken en beoordeeld worden?

M.C. Tanis

VOOR WIE ZIJN GODS BELOFTEN? (9)

Op wie werd door de priesters de zegening van het heilgdom gelegd [Num. 6:22vv.]? Wie werden uitgenodigd om ter genezing op de koperen slang te zien [Num. 21:8v.]? Wie werden aangespoord zich tot de Heere te wenden en behouden te worden [Jes. 45:22]? Van wie zei de Heere dat Hij aan hun dood geen lust had [Ezech. 33:11]? Aan wie was het Brood uit de hemel gegeven [Joh. 6:32]? Wie geldt het bedroefde woord van de Heere Jezus dat Hij hen had willen bijeenvergaderen [Matth. 23:37]?

Het antwoord op al deze vragen – en de lezer herkent er de inhoud van de aangeduide Schriftwoorden in – ... het antwoord op al die vragen is hetzelfde als op de vraag: voor wie zijn Gods beloften? Met andere woorden: aan wie mogen de beloften van het Evangelie worden verkondigd, welgemeend worden verkondigd? Dat antwoord luidt: aan al degenen tot wie ze gericht zijn, aan allen die de woorden ervan in hun oren horen klinken, aan allen die zitten onder de prediking ervan! Onbepaald wie hij of zij ook is...

Onvoorwaardelijke belofteprediking...

Het hoeft geen vraag te zijn tot wie de Evangeliebeloften worden gericht. Tot allen en een iegelijk! Dat zagen we ook al de vorige keer. Midden in dat artikel schreef ik: Evangelieprediking is belofteprediking! Het is een prediking die geen enkele voorafgaande geestelijke kwaliteit in de mens veronderstelt. Het is een prediking tot zondaren, verloren zondaren, of ze het beseffen of niet. Daarom, zo schreef ik, moet de Evangelieprediking, de belofteprediking, in deze zin wel 'onvoorwaardelijke prediking' zijn.

Over dat laatste wil ik in dit artikel nog eens verder met u spreken. Over de vraag of Gods beloften en de prediking ervan nu voorwaardelijk dan wel onvoorwaardelijk zijn. Want daar is af en toe verwarring over. En het is ook niet gemakkelijk hier goed te onderscheiden.

Ik begin met enkele woorden van de Schotse prediker wiens naam ik eerder noemde, Ralph Erskine. Hij schreef een brede verhandeling over Gal. 4:28, onder de mooie titel *'De zwangere belofte en haar vrucht'*. Van harte ter lezing aanbevolen! Welnu, ik lees in dat boek onder meer het volgende: *"Het stellen van eigenlijke voorwaarden aan onze kant betekent in feite dat de aard van het Evangelie wordt omgekeerd en verbroken. Waar is de vrijheid van de genade, indien zij voorwaardelijk is? Het Evangelie zou daardoor veranderd worden in een wet en het vrije genadeverbond in een voorwaardelijk verbond der werken, Ja, men zou daardoor de vrede verbreken van een arm en verootmoedigd zondaar. (...) Wanneer iemand het aanbod van het Evangelie met veel voorwaarden wil bemoeilijken, dan doet hij hetzelfde als iemand die zijn vriend een beker wijn wil aanbieden en die eerst op het vuur zo brandend heet maakt, dat hij die niet durft te proeven. Het is een bijzondere eigenschap van de belofte dat ze vrij, volkomen en voor ons zonder enige voorwaarde is. Was dat niet zo, dan zou niemand kunnen geloven. Want als het geloof zelf een voorwaarde zou zijn, dan zou de grote tegenwerping zijn: 'O, ik kan niet geloven!'"*

Eén ding is uit dit fragment wel duidelijk: Erskine (en met hem vele anderen) hecht er sterk aan te benadrukken dat de Heere Zijn beloften zonder

enige voorafgaande voorwaarde uitdeelt. Er is niets van de kant van de mens dat hem geschikt of waardig maakt. Daarom verwacht de Heere van de mens ook niets. Alles wat tot de zaligheid dient, gaat van Hem uit. Niets gaat dan ook aan de Evangeliebelofte vooraf! Wie denkt in dit verband niet aan de woorden van de profeet Jesaja, uit het 55^e hoofdstuk: *"Gij die geen geld hebt, komt, koopt en eet, ja komt, koopt zonder geld en zonder prijs wijn en melk!"* Dit onvoorwaardelijke genadeaanbod wordt nog toegespitst met de vermaning die daarop volgt: *"Waarom weegt gijlieden geld uit voor hetgeen geen brood is? En uw arbeid voor hetgeen niet verzadigen kan? Hoort aandachtiglijk naar Mij en eet het goede..."*

Mag ik dit alles nog eens onderstrepen met de woorden uit ons Doopformulier? In het onderwijs aangaande de doop dat onze vaders ons hebben nagelaten, worden deze dingen ook nadrukkelijk zo gesteld. In de heilige doop wordt een drievoudige belofte aan het kind "bezegeld en bekrachtigd". Het is de belofte van de drie-enige God. *"Want als wij gedoopt worden in de naam des Vaders zo betuigt en verzegelt ons God de Vader dat Hij met ons een eeuwig verbond der genade opricht, ons tot Zijn kinderen en erfgenamen aanneemt... En als wij in de naam des Zoons gedoopt worden, zo verzegelt ons de Zoon dat Hij ons wast in Zijn bloed van al onze zonden... Als wij gedoopt worden in de naam des Heiligen Geestes, zo verzekert ons de Heilige Geest door dit heilig sacrament, dat Hij in ons wonen en ons tot lidmaten van Christus heiligen wil..."* Wat denkt u, zou een zondig en verloren mensenkind enig aandeel in de verwerkelijking van deze genadedaden kunnen hebben? Zou hij er, al was het maar een splinter, inhoudelijk iets aan kunnen bijdragen? Het antwoord luidt beslist: nee! De Heere geeft Zijn beloften aan allen die onder het Woord zijn. Ja, Hij heeft ze in de doop betekend en verzegeld. De drie-enige God betuigt dat Hij bereidwillig is om ze in het leven van de gedoopte te vervullen. Als onze catechismus spreekt over de kinderdoop, zegt ze dat Gods beloften niet alleen aan volwassenen maar ook aan de kinderen worden toegezegd (antw. 74). Want, voegen onze vaders er aan toe: ze zijn in het verbond

van God begrepen. We moeten dus erkennen, met het Doopformulier, met Erskine en met veel anderen: de Heere belooft Zijn heil aan zondaren onvoorwaardelijk.

voorwaardelijke belofteprediking...

Maar nu raakt een betrokken en meedenkende lezer misschien toch in moeilijkheden. Want – hoe zullen al deze beloofde weldaden nu werkelijkheid worden in het leven van hen aan wie de Heere het belooft? Is dat dan niet in de weg van bekering en geloof? Staat dat ook niet met zoveel woorden in ons Doopformulier? Is er in het gebed voor de doopbediening niet sprake van het aanhangen van de Heere “met waarachtig geloof, vaste hoop en vurige liefde”? En wijst datzelfde formulier er al niet eerder op dat in alle verbonden twee delen begrepen zijn? Worden de gedoopten en hun ouders niet gewezen op de plicht om de drie-enige God “aan te hangen, te betrouwen en lief te hebben van ganzer harte...”? Dat zijn toch even zovele voorwaarden...

Trouwens, bevatten al die beloften uit de Schrift die in dit en het vorige artikel genoemd worden niet tegelijkertijd een opdracht, een roeping om zich tot de Heere te wenden? Hoe zouden de gebetenen in de woestijn de bate van de koperen slang ontvangen? Toch zeker door er met een waar geloof op te zien?! En wat zegt de Heere tot het volk aan wiens dood hij geen behagen heeft? “Bekeert u, bekeert u van uw boze wegen!” Wat moesten de 3000 mensen in Jeruzalem doen, aan wie Petrus Gods belofte had verkondigd? Eveneens: “Bekeert u!” En – een laatste voorbeeld – wat voegt de Heere Jezus toe aan Zijn Evangelieboodschap dat de Heere de verloren mensenwereld heeft liefgehad, zendende Zijn Zoon? Dit: “... opdat een iegelijk die in Hem gelooft...”

Met andere woorden: is de bijbelse belofteprediking in werkelijkheid wel zo onvoorwaardelijk? Mag dat eigenlijk wel zo gezegd worden? Breng je dan de mensen niet op een dwaalspoor? Alsof de Heere, die Zijn beloften laat prediken, ze ook onvoorwaardelijk en daadwerkelijk in het leven van iedereen die ze hoort in vervulling brengt... Krijgen we zo niet het beeld dat de Heere – met eerbied gezegd – dan een gevangene van Zijn eigen woord wordt, als Hij namelijk verplicht zou zijn om Zijn beloften ook

automatisch en absoluut uit te voeren?

Het is toch onmiskenbaar dat Gods beloften vervuld worden in een bepaalde weg... Zal ik deel ontvangen aan Christus, anders dan in de weg van het geloof? En zal ik het geloof oefenen anders dan als een – ook in mijn besef! – verloren zondaar? Is er dan geen bekering vereist? Al eerder citeerde ik de Dordtse Leerregels, als ze spreken over de Gods belofte en Zijn Evangelie. Ik doe het nogmaals: “Deze belofte moet zonder onderscheid worden verkondigd en voorgesteld, met – zo voegen de vaders er veelbetekenend aan toe – bevel van bekering en geloof!”

Al met al – zo lijkt de conclusie te moeten zijn – we moeten toch wel oppassen met te beweren dat de beloften van het Evangelie onvoorwaardelijk gepredikt mogen en moeten worden. Bevorderen we dan immers niet een idee dat de zaligheid vanzelfsprekend is? Nog een stap verder – en we zijn zo terecht gekomen bij een gearriveerde gemeente van wie gemakshalve wordt verondersteld dat ze de inhoud van de belofte ook bezit. Was het ook niet de zeer geachte prediker Theod. van der Groe die voor deze en dergelijke ontsporingen waarschuwde? Schreef hij niet: “De beloften des Evangelies zijn eigenlijk niet voor alle mensen, maar alleen voor de arme verslagen zondaren, gelijk de medicijnen eigenlijk alleen zijn voor de zieken en gewonden. Indien een gezond mens die wilde gebruiken, zo zoude hij ze toch maar misbruiken...”

Maar nu zou het kunnen zijn dat er een ander is met een tegengestelde benadering. Zo iemand wijst er op dat we moeten oppassen om de prediking van de beloften ‘voorwaardelijk’ te gaan maken. Stel je immers voor dat de Heere de vervulling van Zijn beloften afhankelijk maakt van, al is het maar een kleine, voorwaarde die ik in eigen kracht presteren moest? Dat ikzelf eerst aan een aantal eisen moest voldoen, voordat ik de beloften van het Evangelie mocht aannemen. Dan is er één ding duidelijk: dan zijn die beloften niet voor mij. Denk eens aan de uitspraak van Klaas Kuipenga, uit de gemeente van Hendrik de Cock: “Indien ik ook maar één zucht tot mijn zaligheid moest toebrengen, dan was het voor eeuwig verloren!” Trouwens, dan is ook Gods genade

geen genade meer. Want dan was het eerst afhankelijk van mijn geloof of mijn bekering voordat de Heere iets kon doen in mijn leven. Dan zou er sprake zijn van een machtige zondaar en een machteloze God.

dilemma?

De prediking van de beloften: voorwaardelijk of onvoorwaardelijk? Het lijkt wel of we in een dilemma terecht gekomen zijn.

- Enerzijds een pleidooi voor de onvoorwaardelijkheid van de Evangelieprediking. De Heere zegt de genadeweldaden van Zijn lieve Zoon toe zonder dat Hij enige verdienstelijke hoedanigheid van de mens vereist.

- Anderzijds de nadruk op de noodzaak van bekering en geloof, op de weg van zondebesef en schuldbelijdenis, op verootmoediging en boetvaardigheid. Nadruk dus op de voorwaarde die gesteld wordt. Want de Heere werpt de parels van Zijn beloften niet voor de zwijnen, zoals ik ergens las.

Waar ligt de oplossing? Hoe kunnen we deze impasse overstijgen? Zou het misschien kunnen zijn dat er een tegenstelling wordt gemaakt van dingen die ten diepste geen tegenstelling zijn? Is het wellicht zo dat onze ‘redenering’ ons het zicht op deze verborgenheid ontnemt? Ik kan er in dit artikel niet meer op ingaan. Het wacht op een volgende keer.

Toch wil ik dit artikel niet eindigen zonder heel kort de weg uit dit dilemma te wijzen. Ik doe het met enkele woorden van Kohlbrugge, genomen uit zijn preek over zondag 7, vraag en antwoord 22, van de Catechismus. Boven die preek staat: “De christen gelooft Gods belofte.” Ik lees daar het volgende: “Wat wij leer noemen, is belofte uit Gods mond. Wie in Hem gelooft, is rechtvaardig! In Hem is vergeving van zonden, kwijtschelding en rechtvaardiging van al hetgeen, waarvan wij door de Wet van Mozes niet gerechtvaardigd kunnen worden! Dat is belofte, ik herhaal het: belofte. Doch niet een belofte die gegrond is op onze werken, op onze verdienste, niet zulk een, die zegt: ‘Als gij dit of dat hebt gedaan, dan zult gij dit of dat hebben’, maar het is een belofte voor het ganse leven tegen onze grote dood. Een belofte in onze vreselijke armoede en hulpeloosheid, dat God de Heere voorzien zal in al onze noden en behoeften.”

J.M.J. Kieviet

God sprak in de droom tot Salomo: "Begeer wat Ik u geven zal". Salomo begeerde een verstandig hart. Hoe heeft de Heere hem wijsheid geschonken! Als kind hebben we met ingehouden adem geluisterd naar de eerste rechtspraak van Salomo. Het leek zo wreed toen hij een zwaard eiste, en wel om het levende kind door midden te slaan. Echter – toen kwam de ware moeder openbaar. Salomo's wijsheid blijkt ook uit het boek Spreuken. In het eerste hoofdstuk lezen we: "Mijn zoon! hoor de tucht uws vaders, en verlaat de leer van uw moeder niet". Die twee woorden "mijn zoon" komt u steeds weer tegen in het Spreukenboek. Salomo is als vader bewogen, ja diep bewogen met de kinderen. Hij heeft hun welzijn en hun eeuwig welzijn op het oog. Vaders hebben tucht te oefenen, en moeders hebben onderwijs, en juist in geestelijke zaken, te geven. Dat tucht oefenen houdt niet in af en toe – als het nodig is – een draai om de oren of een pak voor de broek. Zoals de koetsier op de bok de teugels in handen heeft en de paarden leidt naar het doel, naar de bestemming, zo ook vaders. God heeft ze de leidsels in handen gegeven om hun kinderen te leiden en te sturen. Wat is hier het doel, de bestemming? Dat is de vreze des HEEREN, en die is het beginsel van alle wijsheid. Uiteindelijk gaat het om het eeuwig behoud, om de eeuwige zaligheid.

't Is goed wanneer vaders aan tafel, dus in het gezin, het boek Spreuken lezen. Niet eens een keer. Voor opgroeiende jeugd is herhaling belangrijk. Uiteraard bidt vader of de Heere het lezen van Zijn Woord wil zegenen. Zonder die zegen blijft ons hart voor het Woord gesloten, en het Woord voor ons hart.

Welke wijze adviezen worden in het boek Spreuken gegeven. Ik denk nu aan dat woord: "Ken Hem in al uw wegen, en Hij zal uw paden recht maken". Als vanzelf komen nu dingen van mijn jeugdjaren terug in de gedachten. De vraag aan vader was: "Pap, mag ik naar dat feestje". Mijn vader gaf als antwoord: "dat weet ik niet. Heb je het aan de Heere gevraagd? Als je van Hem mag, dan mag je ook van mij".

Het ligt zo in onze aard de dingen stiekem te doen. Dat wil zeggen: de Heere er buiten te laten. Zelf de din-

gen uitmaken; niet vragen: Heere, wat wilt Gij dat ik doen zal? De bewogen vader Salomo begeert dat het ik van zijn kinderen niet meer op de troon zit, maar dat de Heere de zeggenschap heeft.

Nu kan ik vele dingen gaan aanhalen uit het boek Spreuken. Dat doe ik niet. Slechts een enkel citaat: "Een wijs zoon zal de vader verblijden, maar een zot mens veracht zijn moeder". "Mijn zoon! zo uw hart wijs is, mijn hart zal blijde zijn, ja, ik".

Vaders, zegt, als Salomo tot uw kind: "Laat wijsheid je zuster zijn, en het verstand je bloedvriend".

Tenslotte denk ik aan dat woord: "Ik heb lief, die Mij liefhebben, en die Mij vroeg zoeken, zullen Mij vinden, en die Mij vindt, vindt het leven. De vreze des Heeren is een springader des levens".

P. van Zonneveld

KADERVORMING LCJ

Het christelijk geloof verdedigen tegenover andersdenkenden is altijd een speerpunt geweest van de christelijke gemeente, ongeacht of de aanvallen van buitenaf of van binnenuit kwamen. Leidinggevend in het jeugdwerk hebben in de (apologetische) toerusting van jongeren een belangrijke taak.

Het LCJ organiseert dit najaar op vijf plaatsen kadervormingavonden met als thema: 'Apologetiek: *weten en onder woorden brengen wat je gelooft*'. Als spreker is Bram Dingemanse, evangelist en evangelisatieconsulent, uitgenodigd. Hij zal met ons nadenken over het wat en hoe van de verantwoording van het christelijk geloof en welke houding dat van je vraagt. Daarna zullen we het thema in groepen verder verwerken.

De avonden zijn gericht op alle leidinggevend in het jeugdwerk. Zij krijgen handvaten aangereikt om naar hun doelgroep de toerusting gestalte te geven.

13 oktober, Bunschoten

De Fontein, Bikkersweg 7

26 oktober, Noordeloos

Rehoboth, Noordzijde 1

2 november, Urk

Pniël, Vlaak 10^a

10 november, Siegerswoude

Elim, Taeyewijk 1

17 november, Sliedrecht

De Hoeksteen, K. Doormanstraat 1

De avonden beginnen om 19.45 uur. Vanaf 19.30 uur is er koffie. Meer info is te verkrijgen op www.lcj.nl of bij de jeugdwerkadvisers: 0184-641285/417828.

Commissie Kadervorming LCJ

LANDELIJKE ACTIE VAN START

Met een actie-start-avond in Meerkerk heeft het LCJ op 10 september het nieuwe actieseizoen geopend. Christelijke Gereformeerde jongeren uit het hele land zullen zich in gaan zetten om geld op te halen voor 'het goede doel'.

Dat goede doel is 'Een plan voor Kazachstan'. In samenwerking met Stichting Friedensstimme Nederland en met de hulp van de Heere, zullen de jongeren het gezamenlijk mogelijk maken om de evangelieverspreiding, in het voorheen communistische land, te bevorderen.

Het project 'Een plan voor Kazachstan' bestaat uit drie delen, die voornamelijk gericht zijn op evangelisatie onder leeftijdsgenoten. Het is de bedoeling om gedurende twee jaar zorg te dragen voor het financiële onderhoud van twee evangelisten-echtparen. Daarnaast is er de noodzaak om jeugdbrochures te vertalen in het Kazachs. Het derde onderdeel is het ondersteunen van christelijke kinderkampen, waardoor ook de Kazachstaanse jeugd van de Liefde van God mag horen en leren.

Op welke manier verenigingen actie voeren, wordt grotendeels overgelaten aan de creativiteit ter plaatse. Door de CLA (Commissie Landelijke Actie) zijn in ieder geval een aantal actieartikelen ontworpen of geselecteerd, waaronder een CD, een memoryspel en een (voor)leesboek. Deze artikelen zijn te verkrijgen via de jeugdvereniging in uw plaatselijke gemeente. Eind november zal er één grote landelijke actie zijn: de verkoop van (slagroom)taarten. Houd dus uw gemeenteblad in de gaten! Volgend jaar, op **D.V. 4 juni**, zal met een **landelijke actiedag**, waarop u van harte

welkom bent, de actie worden afgesloten. Meer informatie vindt u op www.lcj.nl.

We hopen en bidden op een gezegend actiejaar en vragen u met ons mee te doen en mee te bidden! De Naam van de Heere is het waard om ook in Kazachstan geloofd en geprezen te worden!

PROMOTIE DRS. A. BAARS

A. Baars, Om Gods verhevenheid en Zijn nabijheid. De Drie-eenheid bij Calvin (Uitgave: Kok, Kampen 2004) (Diss. Theologische Universiteit Apeldoorn)

In de overvloed van literatuur over de reformator Johannes Calvin (1509 - 1564) ontbreekt een recente, samenvattende studie over zijn leer van de Drie-eenheid. Deze studie wil in deze leemte voorzien.

In een inleidend hoofdstuk wordt een impressie gegeven van de plaats die de triniteitsleer inneemt in de theologie van de twintigste eeuw. Bijzondere aandacht wordt in dit verband geschonken aan de vraag op welke wijze de theologische erfenis van Calvin hierin (nog) een rol speelt. Bovendien wordt een schets gegeven van de stand van het onderzoek met betrekking tot de leer van de Drie-eenheid bij Calvin.

Het volgende hoofdstuk is getiteld: "Ontwikkelingen". Hierin wordt geschetst hoe Calvin de triniteitsleer in zijn oeuvre door de jaren heen aan de orde stelt. Dit wordt duidelijk

gemaakt aan de hand van de belangrijkste uitgaven van zijn Institutie, zijn catechismi en de strijdschriften die ontstaan zijn in zijn conflicten met Caroli, Servet en de Italiaanse antitrinitariërs.

In het hoofdstuk "Dwarsdoorsneden" komt allereerst het punt aan de orde hoe Calvin in zijn commentaren en preken over de Drie-eenheid spreekt. Vervolgens zoeken we duidelijk te maken op welke wijze Calvins stellingname in de verschillende conflicten zijn dogmatische positiekeuze heeft beïnvloed. Brede aandacht wordt ook geschonken aan de talloze trinitarisch getoonzette formuleringen die we in het werk van de reformator tegenkomen. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een onderzoek naar de structuur van Calvins laatste uitgave van de Institutie. Daarbij houdt vooral de vraag ons bezig in hoeverre hier sprake is van een trinitarische structuur.

Het vierde hoofdstuk is gewijd aan "Vergelijkingen". Hierin wordt het concept van Calvin vergeleken met enkele kerkvaders (Gregorius van Nazianze en Augustinus) en een aantal oudere tijdgenoten (Erasmus, Luther, Melanchthon, Zwingli). De bedoeling hiervan is het eigene van de visie van Calvin scherper in beeld te krijgen en bovendien na te gaan door wie hij (mogelijk) is beïnvloed.

Het hoofdstuk "Grondstructuren" vat Calvins leer van de Drie-eenheid samen. Daarbij wordt kritisch ingegaan op typering die enkele onderzoekers van het concept van de reformator hebben gegeven en van vragen

die het bij hen heeft opgeroepen.

Tenslotte wordt in het hoofdstuk "Bruggenhoofden" naar een antwoord gezocht op de vraag op welke wijze de triniteitsleer van Calvin nog van betekenis is aan het begin van de 21e eeuw. Vooral drie aspecten komen hierbij naar voren: de wijze waarop de reformator het oudkerkelijk dogma verwerkt, zijn visie op het begrip "Persoon" en de toespitsing van de leer van de Drie-eenheid op de verlossing.

De schrijver studeerde klassieke taal- en letterkunde te Leiden en theologie te Apeldoorn. Hij was achtereenvolgens predikant van de Christelijke Gereformeerde Kerk te Urk-Eben Haëzer, de Free Reformed Church van Dundas, Ont. Canada en de Christelijke Gereformeerde Kerk van Middelharnis. Momenteel doceert hij de diaconologische vakken aan de Theologische Universiteit van de Christelijke Gereformeerde Kerken te Apeldoorn.

CHRISTELIJKE GEREFORMEERDE BEZINNINGSKRING VEENENDAAL E.O.

Op D.V. 20 oktober hopen wij onze eerste bezinningsavond van dit seizoen te beleggen. We zijn dankbaar dat er weer predikanten bereid zijn gevonden om over verschillende onderwerpen te komen spreken. Het comité heeft voor het nieuwe seizoen een centraal thema gekozen. Het centrale thema voor het komende seizoen is:

"De genademiddelen"

De volgende lezingen worden D.V. gehouden op:

- 20 okt. 2004, ds A.K. Wallet uit Naarden, "De Doop", (een zand-, rust-, of pleitgrond?)
- 8 dec. 2004 ds R. Kok van Urk, "Prediking van Gods beloften"
- 9 feb. 2005, ds J. Westerink te Utrecht, "Het heilig avondmaal" (voor wie is het Heilig Avondmaal?)
- 6 april 2005, ds A. vd Zwan te Sliedrecht, "De Middelaar, verzoening door voldoening" (achterhaald of noodzaak?)

De avonden zullen gehouden worden in een zaal van de Christelijke Gere-

I Timotheus 3 : 13

De kerkenraad van de Christelijke Gereformeerde Kerk van Dordrecht-Centrum geeft met ontroering kennis van het overlijden van zijn oud-ambtsdrager

ADRIANUS BRAS

Gedurende bijna dertig jaar heeft hij de gemeente mogen dienen in het ambt van diaken. Met grote betrokkenheid heeft hij zich die jaren ingezet voor de dienst des Heeren. Nauwgezet heeft hij het penningmeesterschap vervuld. Ook was hij achttien jaar de vertegenwoordiger van de gemeente in de commissie voor het evangelisatiewerk in Gent.

De Heere vertrooste en sterke zijn vrouw, kinderen klein- en achterkleinkinderen.

Dordrecht, 30 september 2004.

*Ds. A. van de Weerd, preses
Drs. J. de Heer, scriba.*

formeerde Kerk "Pniël" te Veenendaal, Tuinstraat 133. De avonden zullen beginnen om 19.45 uur. Iedereen, jong en oud, is weer van harte welkom op deze avond(en) Indien u van deze avond(en) of van de vorige avonden een bandje zou willen bestellen, kunt u contact opnemen met één van onderstaande personen.

De kosten van het bandje zijn 3 EURO. Voor meer inlichtingen kunt u altijd contact opnemen met iemand van het comité: dhr. J.W. Overeem (Voorzitter) 0318-519404 of dhr. J.C. Pronk (Secretaris) 0318-543795.

Stichting China
Christelijke hulpverlening in Azië

Nieuw project!

Stichting China is gestart met vertaling van de Commentaren van Calvijn

Een noodzakelijk project!

De Chinese huisgemeenten nu ook in de voetsporen van Calvijn, laat de Muur geen belemmering zijn

Steun de vervolgde kerk in China en maak een gift over op

GIRO 320666

info/secretariaat:
Postbus 1150 3900 BD Veenendaal
tel: 0318-510320
email: info@stichtingchina.nl
giro 320666 t.n.v. Stichting China
www.stichtingchina.nl

friedensstimme zorgt voor

- Bijbels
- Evangelisatiemiddelen
- Russische evangelisten en hun gezinnen

Uw gebed en meeleven zijn daarbij nodig!

Ondersteun dit werk door uw gift op gironummer 4132334

Meer info?
Bel (0182) 53 85 44

Postbus 15, 2800 AA Gouda
www.friedensstimme.nl

Vakantie op Texel

Bungalowpark "De Verrassing"
Oosterend - Texel
Rust en ruimte, alle jaargetijden, in eigen sfeer.

7 persoons, op het park

Kom op vakantie in onze (luke en vrijstaande) bungalows, ook deelweken zijn mogelijk. Bel voor de brochure met foto's en prijzen.

Reserveer nu, bel 0222 31 83 91

TE KOOP GEVRAAGD

**Theologische boeken
oude en nieuwe druk**

Tel. 0577-401065

1964 – 28 oktober – 2004

Met dank aan de HEERE deelt de kerkenraad van de Chr. Kerk te Damwoude u mede, dat zijn predikant, ds. P. Roos, op D.V. 28 oktober 2004 hoopt te gedenken dat hij 40 jaar geleden te Nijkerk werd bevestigd in het ambt van dienaar des Woords.

Tevens mochten op 16 juli j.l. ds. en mevrouw Roos gedenken dat de HEERE hen 40 jaar in de band van het huwelijk spaarde.

In verband hiermede zal er op D.V. zaterdag 30 oktober 2004 een herdenkingsdienst worden gehouden in ons kerkgebouw, Hoofdweg 127 te Damwoude, aanvang 14.00 uur.

Na de dienst zal er gelegenheid zijn ds. en mevrouw Roos te feliciteren.

Voor zowel de herdenkingsdienst als de receptie nodigt de kerkenraad u bij deze hartelijk uit. Uw aanwezigheid wordt bijzonder op prijs gesteld.

Damwoude, oktober 2004.

*Namens de kerkenraad,
W. Lodewijk, 2^e preses
S.H. de Vries, scriba.*